

Epimenidés

Testimonia DK 3 A

A 1 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* I,109-115

Epimenidovým otcem byl, jak tvrdí Theopompos a mnozí jiní, Faistios, podle jiných však Dósiadés nebo Agésarchos. Rodem byl Kréťan z Knóssu, ale od Kréťanů se lišil typem úpravy vlasů. Když ho jednou otec poslal na pastvinu pro ovci, odbočil v poledne z cesty a spal v nějaké jeskyni 57 let. Když pak vstal, hledal tu ovci, myslel si totiž, že spal jen chvíli. Když ji však nenašel, vrátil se na pastvinu, a našel vše změněné a v držení kohosi jiného, až se úplně zmatený vrátil do města. Tam se u vchodu do svého domu setkal s lidmi, kteří se ho ptali, kdo je. Konečně našel mladšího bratra, tehdy již starce, díky němuž pochopil celou pravdu. (110) Když se o tom dozvěděli v Řecku, pokládali jej za mimořádného oblíbence boha.

Tehdy Athéňany sužoval mor a Pýthie jim věštila, že mají [rituálně] očistit město. Poslali tedy Níkiu, syna Nikératova s lodí na Krétu pro Epimenida. Ten přišel v 46. olympiádě (596 až 593 před n. l.), očistil jejich město a tímto způsobem zažehnal mor: Vzal černé i bílé ovce a přivedl je na Areův pahorek. Tam je nechal jít, kam by chtěly; pomocníkům však nařídil, aby každou z nich tam, kde si lehne, obětovali příslušnému bohu. Takto prý zlo ustalo. Dodnes je možné nalézt v athénských čtvrtích bezejmenné oltáře, připomínku tehdejšího usmíření. Podle některých uvedl jako příčinu moru kylónské poskvrnění (viz *Suda*, heslo *Agos*) a označil, jak se ho zbavit. Kvůli tomu museli zemřít dva mladíci, Kratínos a Ktésibios, a pohroma byla usmířena. (111) Athéňané pak odhlasovali, že má dostat talent (26 kg) stříbra a loď, která by ho odvezla na Krétu. Epimenidés však stříbro nepřijal, zato uzavřel smlouvu o přátelství a válečném spojení mezi obyvateli Knóssu a Athén. Zanedlouho po návratu domů zemřel. Dožil se 157 let, jak praví Flegón ve spise *O dlouhověkových lidech*, Kréťané však říkají, že 299 let. Xenofanés z Kolofónu prý slyšel (Xenofanés B 20), že Epimenidés žil 154 let.

Složil báseň *O původu Kúrétů a Korybantů a Theogonii*, celkem pět tisíc veršů, dále báseň o stavbě lodi Argó a Iásónově plavbě do Kolchidy, 6 500 veršů. (112) V próze sepsal díla *O obětech a o ústavě na Krétě* a *O Minóvi a Rhadamanthyovi*, asi čtyři tisíce řádků. V Athénách založil svatyni Vznesených bohyň (*Semnón*, Ernýí), jak říká Lobón z Argu ve spisu *O básnictví* (fr. 16 Crön.). Říká se, že byl první, kdo očistil domy i pole a založil svatyně. Někteří však tvrdí, že nespál tak dlouho, ale že se na nějaký čas vzdálil sbírat byliny. Připisuje se mu také list zákonodárci Solónovi, jednající o ústavě, kterou dal Kréťanům Minós. Démétrios z Magnésie se však ve spisu *O stejnojmenných básnících a spisovatelích* snaží ukázat, že list není napsán krétským dialektem, nýbrž attickým a ještě k tomu novým. (...)

(114) Démétrios tvrdí, že prý Epimenidés dostal od Nymf jakýsi pokrm a uchovával jej ve volském kopytu. Požíval jej po malých dávkách, takže se nikdy nevyprazdňoval a nikdy ho nebylo vidět jíst. Připomíná ho i Tímaios (z Taorminy) v druhé knize. Někteří vypravují, že mu Kréťané přinášejí oběti jako bohu, říkají totiž, že velmi důkladně znal, co nastalo. Když mu například Athéňané ukázali Múnichii, tak prý řekl, že nevědí, jak velikého zla jim to místo bude příčinou, neboť kdyby věděli, roznesli by je v zubech (B 10). Řekl to mnoho let před

oněmi událostmi. Říká se také, že se jako první sám zval Aiakem, že Lakedaimonským předpověděl porážku od Arkadů, že prý předstíral, že už vícekrát opět ožil.

(115) Theopompos v *Podivuhodnostech* (VIII. Kniha *Filipik*) vypravuje, že když Epimenidés zřizoval svatyni nymf, bylo slyšet hlas z nebe: “Epimenide, ne nymfám, nýbrž Diovi!”

I Kréťanům prý předpověděl, že lakedaimonští budou poraženi od arkadských, jak už bylo řečeno, a skutečně byli poraženi u Orchomenu.

Zestárnul prý právě v tolika dnech, kolik let prospal, vždyť i toto tvrdí Theopompos. Myróniános (z Amastridy) pak v *Podobnostech* říká, že ho Kréťané nazývali Kúrétem. Jeho tělo uchovávají u sebe Lakedaimoňané, podle jakési věštby, jak praví Sósibios Lakón.

Byli ještě jiní Epimenidové: druhý skladatel geneologií a třetí, který napsal v dórském dialektu *O Rhodu*.

A 2 = Suda, Lexicon, s.v. Epimenidés

A 3 = Strabón, Geographica X,479

A 4 /1 = Aristotelés, Athénská ústava I

A 4 /2 = Plútarchos, Solon 12

A 5 /1 = Platón, Leges I; 642d

Vždyť jsi určitě slyšel, že od nás pochází Epimenidés, božský muž, který byl s námi spřízněn. Deset let před perskými válkami přišel podle věštby boha k vám, aby provedl některé oběti, které bůh nařídil. Když se Athéňané obávali Peršanů, řekl, že do deseti let nepřijdou, a až pak přijdou, že odtáhnou, aniž co pořídí, že víc zla utrpí, než způsobí. Tenkrát uzavřeli naši předkové spojenectví.

A 5 /2 = Platón, Leges III; 677d

To je velmi pěkné, Kleinio, že jsi vynechal svého přítele, který žil jakoby včera.

Myslíš Epimenida?

Ano, toho. Neboť on u vás, příteli, všechny daleko přestihl návodem, který sice slovem dávno věštil Hésiodos, avšak skutkem jej provedl on, jak vy vyprávíte.

A 5 /3 = Plútarchos, Septem sapientium convivium 157d

A 6 = Theofrastos, Historia plantarum VII,12,1

A 6a = Apuleius, Apologia 27

Ti, kteří nejpečlivěji sledují vládu prozřetelnosti ve světě a zvláště oddaně uctívají bohy, jsou lidem označováni za mágy, jako by dokázali něco, o čem vědí, že se děje, také udělat. Takoví byli kdysi Epimenidés, Orfeus, Pýthagorás a Ostanés; později se podobně dostalo do podezření Empedokleovo očišťování, Sókratovo daimonion, Platónovo Dobro.

A 7 = Kléméns Alexandrijský, Protrepticus 26,4

Jako se o to [aby se vyhnul zbožštění lidských vášní] nestaral ani ten dávný Epimenidés, který Athéňanům vztyčil oltáře Zpupnosti a Nestoudnosti.

Cfr. Pausaniás, Graecae descriptio I,28,5:

Hrubé balvany, na kterých stojí žalobci a obžalovaní, nazývají kamenem Zpupnosti a Nestoudnosti. Nablízku je svatyně bohyň, jež Athéňané nazývají Ctihodné (*Semnai*), Hésiodos v *Theogonii* (*Theog.* 185) však Lítice (*Erínyes*).

A 8 /1 = Pausaniás, *Graecae descriptio* I,14,4

Před tímto chrámem [v athénskému ódeiu], kde je také Triptoleмова socha, je bronzový býk jakoby vedený k oběti, a je tu zobrazen sedící Epimenidés z Knóssu. Ten se prý kdysi odebral na venkov, vešel do jeskyně a usnul tam. Spánek ho neopustil dříve, dokud spícímu neuplynul čtyřicátý rok. Později pak skládal verše a [rituálně] očišťoval města, mimo jiné i Athény.

A 8 /2 = Serv. *Georg.* 1,19

A 8 /3 = Hésychios, *Lexicon*

Papyrus Oxy. 26.2442; fr. 29, 5f. (ed. H. J. Mette)